

NORSK KENNEL KLUBS ETISKE RETNINGSLINJER FOR HOLD, OPPDRAGELSE, OPPLÆRING OG TRENING AV HUND

1. BAKGRUNN

Hund har vært holdt som husdyr til nytte og glede gjennom tusener av år. Det er få andre dyr som er så fundamentalt tilpasset et liv blant mennesker som hunden. I dag holdes hund i Norge av mange ulike grunner. Mange hunder er selskaps-, familie- og turhunder som holdes primært for hygge og trivsel, og betyr mye i dagliglivet for både barn og voksne. Hund til nytte- og tjenesteformål omfatter alt fra jakt- og **tjenestehunder** til redningshunder, førerhunder og servicehunder, og er av stor samfunnsmessig nytte. NKK har tillit til at de fleste norske hundeeiere står for et godt hundehold. Alle hunder trenger jevnlig mental stimulering via ulike former for trening og aktivisering, samt frihet til å løpe og utfolde seg. Det er helt nødvendig å ta hensyn og utvise smidighet slik at hund og eier kan hygge seg med sine aktiviteter uten å være til unødig belastning for omgivelsene.

2. FORMÅL

Formålet med disse retningslinjene er å legge til rette for god velferd for **hunden**, slik at den kan leve et langt og sunt liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet, **samt å beskrive normer for opplæring og trening av hund. Det er viktig for NKK at hundens velferd sikres ved etisk riktig hold, oppdragelse, opplæring og trening. Retningslinjene er ment å dekke alt hundehold og alle former for opplæring av hund.**

3. GENERELT

Hund skal behandles pent, og holdes på en slik måte at den får tilfredsstilt sitt behov for bevegelse, mosjon, aktivisering og sosial kontakt med mennesker og andre hunder. Godt hundehold forutsetter at hunden ikke er til vesentlig ulempe for omgivelsene. Avføring skal plukkes opp på steder hvor den vil være til ulempe.

4. DEFINISJONER

Bur: Oppholdssted som kan lukkes slik at hunden stenges inne, ofte beregnet på transport. Et bur gir vanligvis mindre plass for hunden enn en boks.

Boks: Innendørs, avgrenset oppholdssted for hund, ofte skilt fra resten av rommet med stengsel, grind e.l.

Dyrevelferd: Hundens egen opplevelse av sin mentale og fysiske tilstand, som følge av dens forsøk på å mestre sitt miljø¹.

Elektrisk gjerde: Innretning beregnet på å holde dyr innenfor visse områder, tilknyttet en strømkilde slik at det avgis elektrisk støt ved kontakt. Gjerdet kan være synlig, med tråd eller netting over bakken, eller såkalt usynlig med en skjult innretning som påfører hunden støt ved passering.

Fører: Person som fører og håndterer hunden. Fører trenger ikke å være eier.

Instruktør: Person som jobber direkte med hundeeiere og deres hunder, og underviser eieren i opplæring av hunden.

Korrigerende: Irettesettelse, vanligvis for å hindre en uønsket handling.

Oppholdsrom for hund: Rom der hund oppholder seg over tid, med eller uten bur eller boks(er).

Pigghalsbånd: Halsbånd med pigger som vender inn mot hundens hals og klyper/stikker i halshuden når båndet strammes.

Trener: Person som jobber direkte med hunder, med mål om å lære inn eller endre atferder.

Trening: Læring som opptrer under veiledning fra mennesker (kan være bevisst eller ubevisst).

5. KUNNSKAP OM HUND OG HUNDEHOLD

5.1 Person som har ansvar for hund skal ha grunnleggende kjennskap til hunders naturlige behov, atferd og reaksjoner generelt, samt rasespesifikke fysiske og mentale trekk. **Denne kunnskapen skal etter beste evne brukes under opplæring av hunden.** Videre skal man kjenne til de viktigste prinsippene for opplæring og aktivisering av hund. **Instruktører bør ha god kunnskap om læringsteori, hunders atferd og sanser samt ulike rasers egenskaper, og bruke dette som grunnlag for arbeidet sitt. Den som trener eller instruerer bør ha kunnskap om hvordan man kommuniserer med en hund, velge en tilnærming som gir hunden størst mulig sjanse til å lykkes, og løpende vurdere treningens suksess. Eiere og instruktører bør tilegne seg kunnskap og erfaring med hvilke situasjoner som kan utløse, forsterke eller nøytralisere aggresjon og annen uønsket atferd. Enhver som har med trening av hund å gjøre bør være kjent at hunders læring kan påvirkes av daglig omsorg som fôring, isolasjon og samhandling med mennesker og dyr.**

Dersom kunnskap om de nevnte punktene er mangelfull skal man søke informasjon via litteratur, kurs e.l. Person som har ansvar for hund bør ha kunnskap om Dyrevelferdsloven og Hundeloven med aktuelle tilhørende forskrifter, som definerer den juridiske rammen for hundehold i Norge.

5.2 Foresatte skal i henhold til Dyrevelferdsloven ikke la barn under 16 år ha et selvstendig ansvar for hund.

Les mer om dyrevelferd og krav til å hindre at hunden er til ulempe for andre her:
Lov om dyrevelferd (Dyrevelferdsloven), www.lovdatab.no
Lov om hundehold (Hundeloven), www.lovdatab.no
Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd, www.stortinget.no
Odelstingsproposisjon nr. 15 (2008-2009) Om lov om dyrevelferd, www.stortinget.no
NKKs lover, www.nkk.no

6. HELSE

6.1 Hund skal ha tilsyn og tilstrekkelig stell av pels, klør, øyne, ører og tenner/munn. Pelsen skal stelles og holdes rein, hunden skal ikke gå med floker eller skitt i pelsen. Klør skal klippes jevnlig, øyne og ører tilses og om nødvendig rengjøres. Spesielle fysiske trekk som krever ekstra stell, som hudfolder eller leppefolder, skal etterses jevnlig og stelles om nødvendig. Tenner/munn skal stelles ut fra hver hunds behov, tannstein skal fjernes jevnlig og minimum så ofte at det ikke oppstår betennelse/irritasjon i tannkjøttet. Dette innebærer rensing/pussing svært ofte for en del rasers/individens vedkommende.

Syk eller skadd hund skal ha nødvendig tilsyn og stell, veterinær skal kontaktes ved behov og hunden skal ha nødvendig behandling. **Ved atferdsproblemer hos hunden, bør eieren søke kyndig hjelp.** Nødvendige tiltak bør iverksettes slik at hunden ikke lider og ikke er til fare for omgivelsene.

6.2 Hund som er uheldelig fysisk eller psykisk syk og lider, uten rimelig håp om å gjenvinne akseptabel livskvalitet, bør avlives på forskriftsmessig måte av veterinær eller annen kompetent person.

Les mer om bruk avliving av hund her:
Forskrift om avliving av hund og katt, www.lovdato.no

7. FÔR OG VANN

Hund skal ha et fôr med passende næringsinnhold ut fra individets behov, i forhold til rase, alder, aktivitetsnivå og helse. Mengden fôr bør tilpasses individet, og skal sikre at hunden opprettholder normalt hold. Dette betyr at hunden ikke skal være mager eller overvektig. Hunder skal fores minimum én gang daglig, og ha tilgang på vann. I perioder da vannet fryser (utendørs) skal hundene vannes med lunkent vann, eller på annen måte slik at vannet ikke umiddelbart fryser, minst to ganger daglig. Eier skal videre påse at hunden får dekket sitt behov for vann i varmt vær, under trening o.l.

8. HUNDERS BOMILJØ

8.1 Oppholdsrom for hund skal ha tilstrekkelig belysning og ventilasjon, normal luftfuktighet, samt temperatur tilpasset rasens/individets behov. Man bør også ta hensyn til akustikk/lydforhold i rom der flere hunder oppholder seg sammen.

8.2 Hund skal ikke ha bur som sitt primære oppholdssted. Hund som oppholder seg i lukket bur, f.eks. under transport eller under utstilling/konkurranset/teining, skal minimum ha plass til å sitte, reise seg og snu seg, samt strekke seg og legge seg i en naturlig stilling.

8.3 **Ved bruk av bur skal tilvenning** skje gradvis slik at hunden i størst mulig grad trives i buret. Hvor lenge det er forsvarlig å la en hund oppholde seg i bur vil i stor grad avhenge av hundens trivsel i buret.

8.4 Hund som oppstalles i boks skal ha innendørs plass med minimumsmål som beskrevet i Tabell 1, og bør i tillegg ha tilgang til hundegård. Golvarealet skal økes med 50 % for hver hund ut over en dersom flere dyr oppstalles sammen.

8.5 Grupper av hunder som holdes sammen skal settes sammen på en slik måte at individene ikke mistrives. Skillevegger mellom bokser bør utformes slik at de muliggjør sosial kontakt mellom hundene. Hunder som ikke kjenner hverandre bør ikke føres sammen uten tilsyn.

8.6 Hunder som reagerer aggressivt overfor hverandre eller er redd hverandre skal ikke oppstalles sammen, og bør være ute av syne for hverandre ved hjelp av tett vegg e.l. mellom boksene.

8.7 Tispe med valper skal ha egen boks eller oppholdsrom, som gir nødvendig skjerming fra andre hunder avhengig valpenes alder.

Tabell 1. Minimumskrav til innendørs plass ved hold av hund i boks. Om mulig bør hunden i tillegg ha tilgang til hundegård.

Skulderhøyde hund	Golvflate minimum	Ingen sider kortere enn	Høyde minimum
<40 cm	2 m ²	1 m	0,8 m
40-65 cm	3 m ²	1,5 m	1,2 m
>65 cm	5 m ²	1,2 m	1,5 m

8.8 Hunder kan bare holdes utendørs dersom de har fysiske og mentale forutsetninger for det. Alle hunder skal ha mulighet til å søke ly for vær og vind i hundehus, skur e.l. Slikt hundehus eller skur skal gi hunden akseptabel hviletemperatur ved hjelp av isolasjon og/eller halm eller tepper, ut fra den enkelte hundens behov.

8.9 Også hund som holdes utendørs bør daglig ha oppfylt sitt behov for bevegelse/mosjon, helsestell, aktivisering og sosial kontakt med andre hunder og/eller mennesker.

8.10 Hund bør ikke holdes bundet i bånd/kjetting/løpestreng som primær oppstalling. Hund som står bundet skal ha regelmessig tilsyn slik at den ikke skader seg. Alternativer som hundegård e.l. bør om mulig erstatte bånd/kjetting. Dersom hund likevel holdes bundet, skal Mattilsynets Retningslinjer for hold av hund utendørs og Norges Hundekjørerforbunds Retningslinjer for ansvarlig hold av trekkhunder overholdes på dette punktet. Det bør ikke holdes mer enn fire voksne hunder sammen i en hundegård uten tilsyn.

Les mer her om hold av hund utendørs her:

Mattilsynets Retningslinjer for hold av hund utendørs, www.mattilsynet.no
Norges Hundekjørerforbunds Retningslinjer for ansvarlig hold av trekkhunder, www.sleddogsport.no

8.11 Oppholdsrom for hund, hundegård o.l. skal ha tilstrekkelig reinhold, og avføring skal fjernes regelmessig. Underlaget i hundegårder bør være tilstrekkelig drenerende, og snø bør måkes etter behov.

8.12 Elektrisk gjerde, synlig eller usynlig, er ikke lov å bruke til hund, jfr pkt 10.2. Det samme gjelder piggrådsgjerde.

9. TRANSPORT

Hunden skal ha en sikker og stødig plass under transport, uten fare for å bli truffet av bagasje eller inventar. Sikring kan skje f.eks. med bur eller sele. For best mulig trafiksikkerhet anbefales et bur som er beregnet på bruk i bil, og som ikke er for stort, slik at det gir hunden god støtte. Hund som transporteres i bur bør normalt minimum ha plass til å sitte, reise seg og snu seg, samt strekke seg og legge seg i en naturlig stilling (jfr pkt 8.2).

For transport av hund i transportmidler av profesjonell karakter, for eksempel spesialbygde hundehengere eller overbygg på lasteplan, skal hundene ha bur av forskriftsmessig utforming.

Hunden skal under transport tilbys vann jevnlig, med intervaller tilpasset årstid og temperatur. Hund som forlates i bil skal ha nøye tilsyn slik at oppheting eller nedkjøling ikke forekommer.

Les mer om transport av hund her:
Forskrift om transport av levende dyr, www.lovdata.no

10. AKTIVITET, OPPLÆRING OG TRENING

10.1 Hunden skal mosjones, trenes og aktiviseres slik at den får dekket sitt behov for fysisk og mental aktivitet og sosialt samvær. Gjennom tilstrekkelig aktivisering kan unødvendig frustrasjon unngås, slik at hunden blir mest mulig veltilpasset og er til mest mulig nytte og glede for omgivelsene. Sosial kontakt bør skje gjennom selskap med mennesker og/eller hunder. Hunden bør ha kontakt med mennesker minimum noen timer hver dag gjennom sosial omgang, aktivisering, lufting, trening eller annen sysselsetting. Hundeeier eller –fører skal forsikre seg om at hunden er i fysisk god nok form til den treningen den settes i og de oppgavene den er tiltenkt, samt at den får tilstrekkelig hvile etter aktivitet.

Hunden bør luftes/mosjones/aktiviseres minst tre ganger om dagen dersom den holdes innendørs uten tilgang til hundegård e.l. Valper, eldre eller syke hunder bør luftes oftere ut fra sine behov.

Hunder som holdes utendørs, eller med adgang til hundegård e.l., bør sosialiseres/mosjones/aktiviseres minst en gang daglig.

Valper og unghunder bør jevnlig aktiviseres/trenes aleine for å stimulere selvstendighet og trygghet.

Les mer om hold, trening og opplæring av hund i NKKs informasjonshefter:
Vil du bli hundeeier og Velkommen valp

10.2 Oppdragelse, opplæring og trening skal alltid foregå på en slik måte at hundens velferd blir ivaretatt. Det å gi hunden faste rammer og sette grenser er ofte en nødvendighet for å oppnå en trygg og velfungerende hund. Hovedprinsippet skal være innlæring med positiv forsterker (belønning). Ubehag kan kun benyttes i unntakstilfeller, der positiv forsterkning alene ikke har ført til målet.

Elektrisk strøm er i Norge forbudt ved trening av hund. Elektrisk halsbånd er likevel tillatt brukt under aversjonsdressur mot visse klauvdyr, når slik trening utføres av en kyndig, autorisert person. Pigghalsbånd skal ikke brukes.

Les mer om bruk av strøm under trening av hund her:
Forskrift om bruk av elektrisk strøm ved trening av hund,
www.lovdata.no

10.3² Det å bruke ubehag er ingen akseptabel innlæringsmetode og kan derfor vanskelig forme en hunds atferd i positiv retning. Fremskritt oppnås best i all dressur ved at den ønskede atferden gradvis trenes frem under systematisk oppbygde innlæringsfaser, i god forståelse mellom fører og hund.

Gjennom belønning av ønsket atferd kan ubehag i de fleste tilfeller unngås. Spesielt under de tidlige fasene av innlæringen av nye momenter bør hunden belønnes rikelig ved det minste fremskritt. Også under senere trening er belønning alltid å foretrekke fremfor ubehag. Kravet til hundens tilpasning til ulike former for virksomhet, miljø osv. må aldri overgå hundens evner.

Hundeeiere og trenere må ta stilling til når det eventuelt er nødvendig med ubehag. Det kan være utfordrende å ta denne avgjørelsen. Det er ikke bare korrigeringsformen som har betydning, men også situasjonen den skjer i og hvor følsom hunden er. I de fleste tilfeller bør det holde med muntlig korrigerende og/eller kroppsspråk. Dersom fysisk korrigerende likevel er nødvendig i forbindelse med hundetrening, skal korrigeringen komme i riktig øyeblikk (tidligst mulig i feil handling) slik at hunden forstår hvorfor. Dette kan i mange tilfeller være vanskelig, og det er særdeles viktig at det gjøres riktig. Har du ikke erfaring med dette selv, bør du derfor oppsøke kyndig hjelp.

Korrigerende får aldri være unødvendig hard, og må alltid tilpasses individet, forseelsen og situasjonen. Den må ikke styres av førerens sinne eller manglende selvbeherskelse. Korrigerende som hunden oppfatter som tilfeldig vil kunne gjøre hunden usikker, redd eller aggressiv, og kan være dyreplageri. Korrigerende av hund som viser redsel eller tydelig underkastelse skal ikke forekomme.

Hunder er ikke like, men alle hunder må gjennomgå en viss form for oppdragelse eller trening for å fungere i samfunnet. Det er imidlertid stor forskjell på hva som kreves av den ferdigutdannede hunden - avhengig av bruksområde, rase og individ. Av selskaphunder krever man ofte bare en viss grad av lydighet for å lette relasjonen mellom hunden og menneskene rundt den. For bruks- og tjenestehunder er kravene vesentlig høyere, og det kan derfor være nødvendig med mer omfattende dressur for at hunden skal fungere pålitelig.

10.4 Hund skal være under tilstrekkelig kontroll slik at den ikke er til skade eller ulempe for omgivelsene. Kontroll bør tilstrebes både når hunden er løs og når den er i bånd. Dette innebærer at hunden skal kunne kalles tilbake når den er løs. Hund som er i bånd bør føres i et bånd av lengde tilpasset forholdene, slik at eier/fører har kontroll over hunden også når den er i bånd. Det er god hundeskikk at hunden ikke slippes bort til mennesker som ikke ønsker dette.

10.5 Hunder skal ikke hisses/settes opp mot hverandre eller mot andre dyr eller mennesker, unntatt som ledd i lovlig jakt eller tjenestehundarbeid. Med jakt og tjenestehundarbeid

menes også trening og organisert prøving for slike formål. Hundekamper eller liknende, samt slik trening, er forbudt og skal ikke forekomme.

11. AVL OG OPPDRETT

NKKs Etiske grunnregler for avl og oppdrett og NKKs Avlsstrategi skal følges, all avl bør foregå i henhold til raseklubbens formål og retningslinjer.

Les mer om avl og oppdrett her:

NKKs Etiske grunnregler for avl og oppdrett, www.nkk.no

NKKs Avlsstrategi, www.nkk.no

FOTNOTER:

¹Definisjon fra Forskergruppe Etologi og husdyrmiljø, UMB 2004. Dette er en presisering av en eldre definisjonen av Donald Broom, og er senere akseptert av Landbruks- og matdepartementet som basis for den nye dyrevelferdsloven.

²Teksten i 10.3 er skrevet med utgangspunkt i tekst hentet fra Svenska Brukshundklubben.